

3
L1374

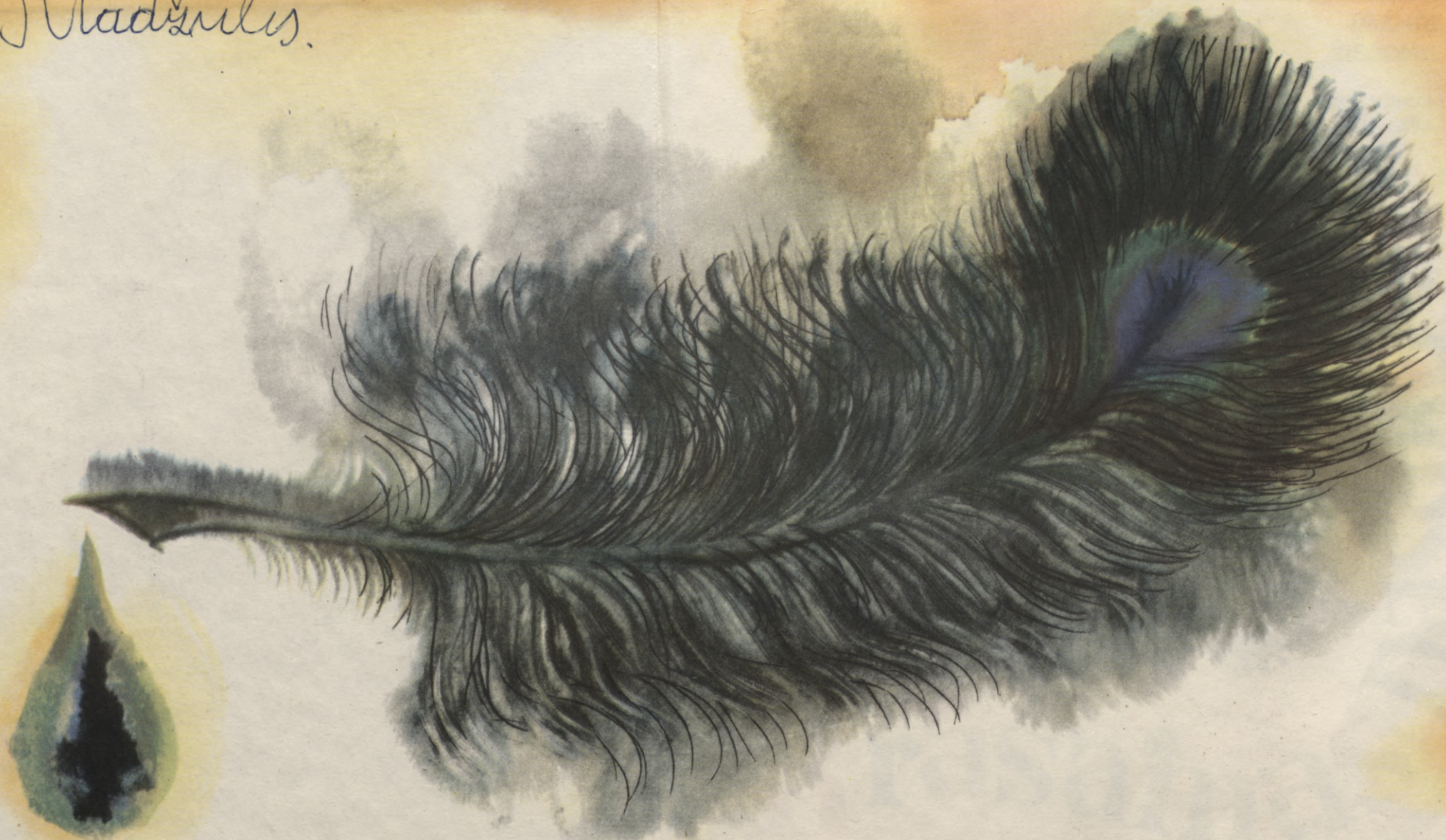
Inānis Ziedonis

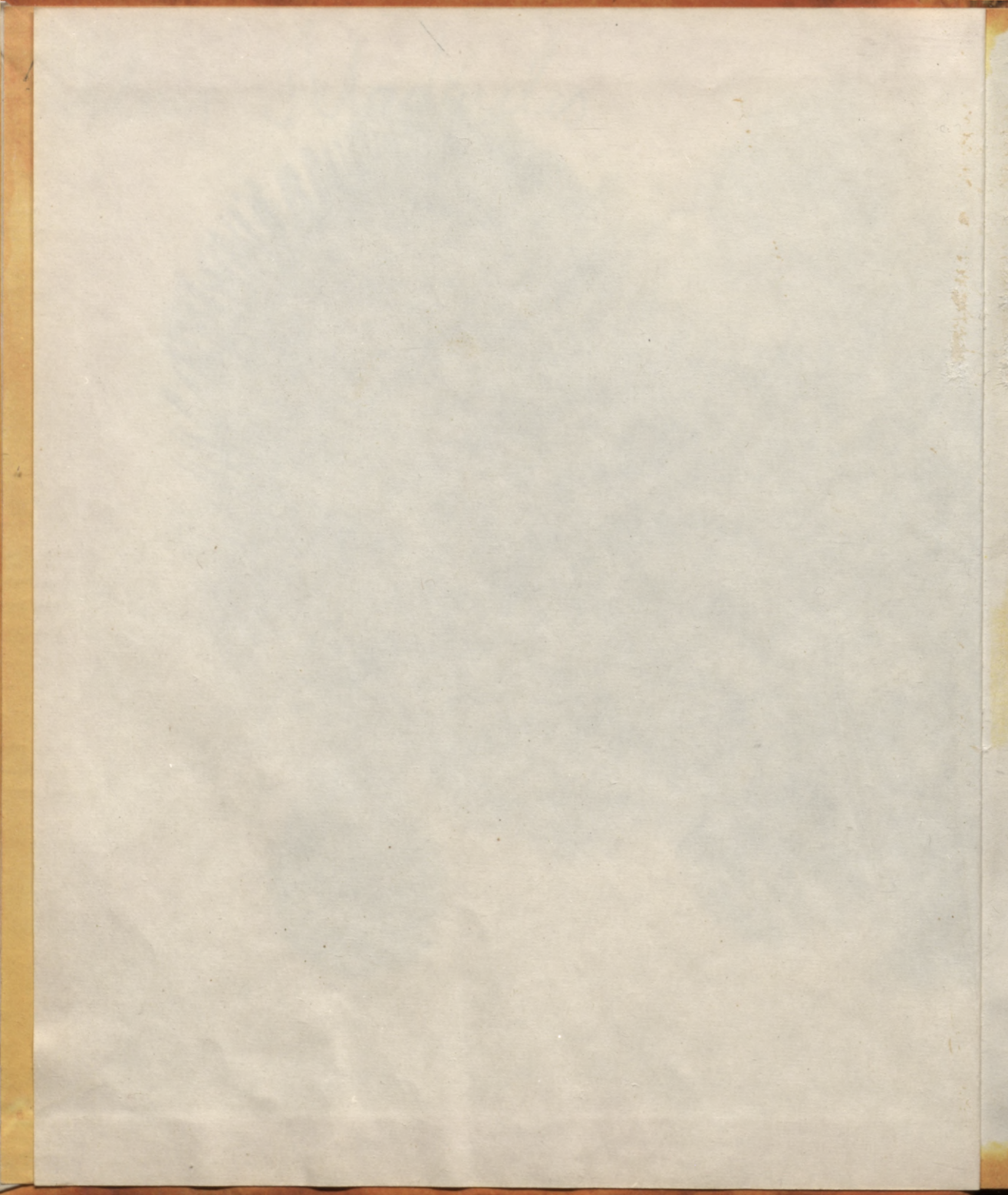

Krāsainas

pasakas

Vilnis Madžulis.

IMANTS
ZIEDONIS

MĀKSLINIECE
AIJA ZĪLE

Krāsainas pasakas

IZDEVNIECĪBA «LIESMA» RĪGA 1973

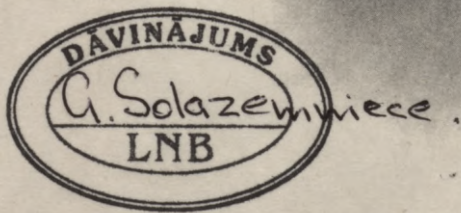

3
L 1374

LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

0306030545

~~74-58.326~~

BALTĀ
PASAKA

Vakar uzkrita pirmais sniegš. Nu viss ir balts. Tik balts, ka nekā nevar atšķirt. Baltā visticā izdēja baltu olu un pazaudēja to sniegā. Baltais gailis dziedāja baltu dziesmu, tā ieskrēja pažobelē, piesalatur un palika karājoties kā balta lāsteka. Baltajai vāverei piedzima balti vāverēni, ielēca baltajos koku zaros, un vāvere nevar vairs tos atrast. Visi koki — balti, eju pa mežu, nevaru saprast, kur koks, kur baltā diena.

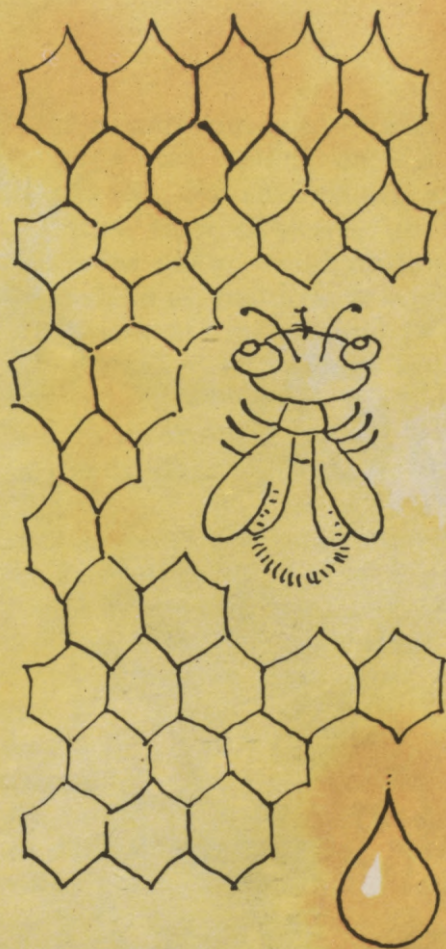
Dūmi no skursteņiem kāpj balti, un tintes pudelē tinte kļuvusi balta — nezinu, vai jūs redzēsiet, kas te uzrakstīts. Ēdam tikai baltu maizi un dzeram baltu kafiju. Šorīt tīrīju zābakus — zābaksmērs arī balts.

Gauja balta — iemetu spiningu, izvilku baltu līdaku, uzšķērdū līdaku — vēderā tai balts pīlēns (norijusi rīļa!), iespraudu pīlēnam astē šito zīmīti, palaidu, lai lido. Ja saņemsiet, pabarojiet, apgrieziet spārniņiem galus, lai neaizlaižas, un katru vakaru sildiet šim vēderu ar baltu termoforu. Kad izdēs zelta oliņu, tad man atrakstiet!

Mana adrese:

Baltais Kurmis Gaujmalā

P. S. Varat arī to visu uzzīmēt, tikai — ar baltu krāsu, bez nevienas melnas svītriņas.

DZELTENĀ
PASAKA

Saule kā olas dzeltenums mirdzēja pāri pasaulei. Viņā bija dzīvība. Pa viņas stariem uz zemi nāca mazi cālēni, un visi bija gaiši dzeltēni. Vēlāk tie staigās citās krāsās, bet sākumā visi atnāk dzeltēni. Bite arī bija dzeltena: strops viņai dzeltēns, un viņa aicināja cāli stropā, bet cālis netika. «Tas nekas,» viņš nodomāja. «Visapkārt lido dzeltēni tauriņi, tādi paši kā es, palidošu ar viņiem.» Cālis palēcās, bet tad atcerējās, ka viņam spārnu vēl nemaz nav, ir tikai tādi mazi dzeltēni ķeksīši sānos. «Tas arī nekas,» nolēma cālis. «Izaugšu par vistu, tad lidošu augstu, augstu.» Viņš ielīda mātei vistai spalvās pie dzeltēnā vēdera un aizmiga.

Bet saule mirdzēja pie debesīm kā dzeltena pankūka ar tādām garšīgām, kraukšķošām maliņām.

Bites skrēja kā mazas dzeltenas plastilīna bumbiņas no vienas dzeltēnās cūkpienes pie otras un tad ielīda atpakaļ dzeltēnajā stropā. Bet strops izskatījās kā milzīga dzeltena bibliotēka. Medus rāmīši — kā lieli plaukti līdz griestiem, un visi pilni šūniņām. Bet šūniņas izskatījās kā mazi dzeltēni sešstūrainsi televizori, tikai ekrānu vietā spīdēja dzeltēns medus.

Līdz tālumam ziedēja dzeltēni lauki un pļavas — dzeltēnie vizbuļi, pīmulas un visvairāk cūkpienu, visi kalni dzeltēni mirdzoši. Un tagad, ja paskatījās saulē, tad tā izskatījās pati, kā nupat te kalna galā gulējusi un cūkpienēs dzeltena novārtījusies. Pļava tā mirdzēja, ka es nenocietos un ievēlos kalnmalā puķu dzeltēnumā. Un noputēju un aplipu, un apbiru putekšņiem dzeltēns.

Pienāca dzeltena gov, domāja, ka es esmu dzeltēnā cūkpiene, un mani apēda. Tālāk nu es vairs nevaru uzrakstīt.

BRŪNĀ
PASAKA

Es viņu redzēju. Viņš ielēca pannā, maziņš un brūns, lēkāja pa kartupeļu brūnajām šķēlītēm un sauca: «Brūns! Brūns! Brūns!» Kad es uzkaisīju kartupeļiem pannā piparus, viņš nošķaudījās un pazuda.

Daži, kas viņu arī redzējuši, saka to pašu: tas esot mazs brūns vīriņš, viņš esot visur, kur kaut kas gatavojas, viņš kliezot: «Brūns! Brūns! Brūns!» — un viss kļūstot brūns un gatavs. Redzot viņu tikai retais — vajagot lielu pacietību. Bet man gribējās atkal viņu redzēt. Kur?

Kur? Tur, kur brūns. Bet kur ir brūns? Domāju, noķeršu viņu pie baravikām.

Zināju, ka baravikas no zemes izlien baltas un tikai tad — nez kā — kļūst brūnas. Tur jābūt brūnajam vīriņam. No rīta mazā gaismiņā apsēžos baraviku vietā pie brūnās priedes un gaidu. Drīz jāparādās baravikai. Jā — izlien. Cepurīte balta. Tagad nedrīkst ne acu nolaist. Nu jānāk brūnajam vīriņam. Gaidu, gaidu, nenāk neviens. Gaidu, gaidu . . .

Apčī! Fu! kā nobiedēja! Zaķis šķauda. Es tikai vienu mirklīti paskatījos uz to pusi, bet baravika pa to laiku jau brūna nokrāsota. Brūnais vīriņš jau bijis, mani piemānījis.

Nu, nekas. Skatīšos uz otru baraviku. Nu gan skatīšos.

Skatos, skatos, skatos, skatos, skatos, skatos, skatos, skatos . . . Paskatos sānis — brūnā skudra kāju izmežģījusi. Klibo, kli-ibo, žēl tādas klibiķes. Kamēr palīdzu šai atmežģīt kāju atpakaļ, baravika — jau atkal brūna! Brūnais vīriņš bijis, brūnu nokrāsojis, atkal neredzams pazudis.

Domāju, tagad darīšu tā. Ielīdīšu, noslēpšos baravikā tārpā alā. Domāts — darīts. Ielienu, gaidu. Jā, nāk! Uzrāpjas uz sēnes, un es — hop! — šim klāt! Un šis — hop! — ielec brūklenēs un pazūd.

Tā viņš visu dara — kamēr citi ne redz, ne dzird. Zaļos čie-

kurus pārkrāso par brūnajiem — gatavs! Zaļās ozolzīles par brūnajām — gatavs! «Gatavs! Gatavs! Gatavs!» tā vien runā. Vienreiz mēģināju viņu sameklēt lazdā, kad rieksti nāk brūni. Viņš tos krāso. Bet, kamēr meklēju vienā čemurā, viņš krāso citā. Kamēr es vienā, viņš otrā. Dzirdu tikai laiku pa laikam izsaucienus: «Brūns! Brūns! Brūns!» Beidzot apsēžos pie viena čemura. Te es gaidīšu. Kad visi citi būs nokrāsoti, viņam pie pēdējā, pie šī būs tik un tā jāatnāk. Gaidu stundu, divas, trīs. Gaidu vienu dienu, otru dienu — cik tad ilgi viņš atstās šo čemuru nekrāsotu? Pēkšņi atlido brūna meža bite, ieskrien un iepinas man matos un klie dz, ka viss mežs skan. Lai tikai klie dz! Es tagad zinu, ka tas tiek darīts tīšām, lai es nobītos un neredzētu, kā nāks brūnais vīriņš, un es neliekos ne zinis. Lai klie dz, lai dzeļ, ja grib, bet es skatos rieksta čemurā — nupat nāks.

Dzinnn! Atlido mazs brūns knislītis — dzinnn! — un ieskrien man taisni acī. Kamēr es izslauku aci, skatos — čemurs jau nokrāsots brūns.

Tad es sapratu, ka brūnais vīriņš negrib, ka viņu izseko, un es vairs ar savu ziņkārību neuztiepos. Bet pagājušvasar es gulēju jūrmalā smiltīs, visapkārt daudz cilvēku saulē, un skatos — Jānim uz muguras septiņi gabali! Mazi brūni vīriņi krāso šo brūnu. Pateicu Jānim. Jānis smejas, saka — nav tiesa. Viņš gan jutis, ka mugura nokut, bet tas esot bijis es, kas šim birdinājis siltas smiltis uz muguras. Tādu vīriņu nemaz neesot.

Kā neesot, ka es pats esmu redzējis! Tikai katrs neredz. Milllllzīga pacietība vajadzīga.

Neviens nezina, kur viņi dzīvo. Citi saka: lāča vilnā; citi saka: brūnajā ķērpī; vēl citi runā: ozola zīlēs vai priedei aiz mizas.

Runāt mākot viņi tikai divus vārdus: BRŪNS un GATAVS. Līdzko viņi tos pasaka, viss briest un plīst, un gatavojas, kastaņi krīt no micītēm un Brūnai atskrien brūns teliņš.

Tikai neviens nezina, kā viņus sauc. Brūnīši? Brūnuļi? Gatavelīši? Gatavoņi? Neesat dzirdējuši?

ZILĀ
PASAKA

Zils zirgs zirņos. Jā, zils zirgs zirņos. Vēl vakar es viņu redzēju. Viņš ēda zirņu zilos ziedus, un es zinu, kāpēc viņš ir zils.

Tā nolēma citi zirgi. Sanāca kopā visas pasaules zirgi. Visu Zirgu Pilnsapulcē — melnie, baltie, bērie un dūkanie, sirmie, pātie un ābolainie teica: «Var gadīties, ka mašīnas visu uzvar un mums būs jāiet bojā. Jau tagad mums tik maz kumeliņu. Un vecos zirgus atdod lapsu fermās lapsām. Darīsim tā, lai viens zirgs ir mūžīgs!» Viņi nolēma, ka mūžīgais zirgs būs ilgu un cerību krāsā — vizbuļu, hiacintu un neaizmirstuļu zils. Visur tur, kur cilvēks uz pasaules ilgojas, tur viņam jābūt klāt, tāpēc zilajam zirgam deva zilus spārnus un nosauca par

ZILO CERĪBU ZIRGU.

Vēl Visu Zirgu Pilnsapulce nolēma, ka Zilajam Cerību Zirgam jābūt vienam, jo visstiprāk ilgojas tas, kas ir viens, tāpēc nebūs viņam otra zirga, ne drauga, ne draudzenes, un nebūs zilu kumeliņu — viņš būs viens un mūžīgs. Tad noskuma zilais zirgs, bet visi zirgi teica, ka arī skumjas ir zilas un labi viņam piestāv, un savu lēmumu nemainīja.

«Tu esi sapņu zirgs,» viņam teica. «Tu vari ēst visu un dzert visu to pašu ko mēs, visi zirgi,» viņam teica, «bet, tikko tu ēdīsi tikai to vien, ko visi ēd, tu pazaudēsi savu zilo krāsu un iesi bojā. Tu esi sapņu zirgs, un tev jāēd neaizmirstules. Visas zilās puķes ir tava barība. Kad debesīs ir zilas un tīras, ej un debesīs izvārties! Kad jūra ir zila, ej un jūrā izpeldies! Un, kad tu gribi dzert, tev ir jāuzmeklē zilie cerību avoti. Aiz zilā kalna zilajā vērī trīs zili alkšņi eglēs aug — tur ir zils avots. Tur, kur trīs zili zibeņi ziliem zobeniem zaķi dzen. Tur, kur trīs zili mākoņi zilā mucā aizmiguši. Tur, kur . . . nu, tu jau pats atradīsi. Un, ja nav avotu, tu drīkst dzert tikai no ziliem spaiņiem, zilām bļodiņām, zilām krūzītēm, zilām glāzītēm.

Atceries, ka tu nekad nedrīksti dzīvot tepat, bet tev jādzīvo zilos tālumos. Cilvēki cerē un skatās uz tālumiem. Tur, kur jūra ir tāla un zila, tur, kur debesis ir tālas un zilas, tur, kur tāli un zili ir meži. Tur tev jādzīvo. Tuvumā tu nedrīksti nākt. Tuvu tu vari atnākt tikai krēslas stundā zilajā rīta un vakara dūmakā.»

Tā zirgam tika noteikts, tāpēc tuvumā viņu tik reti kāds redz, gandrīz nemaz neredz. Un cilvēki ilgojas pēc tālumiem. Kad agros pavasaros atnāk strazdi un zem lazdām zied zilās vizbules, skatieties uzmanīgi — vai tur nav zilā zirga pēdas? Reizēm pavasarī dārzā ir noēstas zilās hiacintes. Vasarā ejiet klusu pa laukiem, kad lini zied vai rudzu laukā zied rudzupuķes — zilais zirgs tur ganās. Reiz viņš noēda Intiņai zilās puķītes no saulesarga. Viņa pavasarī aizgāja mežmalā un mācījās ģeometriju, gatavojās eksāmeniem, noliek saulesargu sāņus un tikai mācās teorēmas. Pēc tam ies mācās, skatās: tas vairs nav viņas saulesargs! Visas zilās puķītes noēstas, palikušas tikai dzeltenās. Un kā viņš tik sīki izlupinājis tādas maziņas starp mazajām? Vienreiz mēs tūrisma braucienā pusdienojām un paklājām pļaviņā skaistu vaskadrānu, zilām plūmēm izzīmētu. Paēdām, aizgājām peldēties un, kad atnācām atpakaļ, no galda drānas visas zilās plūmes bija noēstas. Atkal tepat kaut kur tuvumā bijis zilais zirgs. Sevišķi viņam garšo meiteņu zilās matu bantes.

Bet baltajā ziemā viņu var redzēt krēslas stundās tur, kur egles met garas un zilas ēnas. Tur viņš laiza zilās ēnas un izskatās nosalis. Bet, ja jūs gribat viņu redzēt pavisam, pavisam tuvu, un varbūt pat nofotografēt, tad nolieciet pagalmā pavakara krēslā katliņu ar melleņu ķilķēniem, mellenes viņam ļoti garšo.

Tie, kas jā ar zilo zirgu, tie visu pasauli redz zilu: esot zili zaķi, zili pūpēži un zilas ievas. Tāpēc jau arī saka: zili brīnumi. Pats zilais zirgs jau ir zils brīnums, un, kas ar viņu jā, — redz zilus brīnumus. Parasti gan viņš laižot sev tuvumā un atļaujot ar sevi jāt tikai dzejniekiem, bet ja jums ir saujiņa zilu auzu... Vai jums ir saujiņa zilu auzu?

MELNĀ
PASAKA

LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTEKA

74-58.326

Šī ir melna pasaka. Šī ir tik melna pasaka, ka nekā nevar redzēt. Tajā kaut kas ir, bet nevar redzēt. Aizveriet acis, vēl aizsieniet ar melnu lakatu, un tagad jūs saprotat, cik tajā tumšs? Nekā nevar redzēt. Var tikai ar rokām taustīties. Tumšs kā ellē, vai ne? Šī pasaka jau arī notiek ellē. Sataustījāt, to pinkaino? Tas ir Jancis? Nē, tas ir pats velns. Viņš ir tik melns kā zābakbirste. Ar viņu var zābakus tīrīt. Viņam deguns pilns ar pelniem. Iebāziet viņam pirkstu mutē! Jūtat? Pilna mute ar pelniem. Nekutiniet viņu, ka nesāk vēl šķaudīt — pajuks visa pasaka pelnos.

Taustāties pa tumsu tālāk. Tāda kā kaste. Tas ir televizors. Velns skatās televizoru. Melnu televizoru, bet nekā nevar redzēt; varbūt viņš arī kaut ko redz, varbūt neredz — bet skatās. Velnu bērni lasa melnas grāmatas melniem burtiem — pilnīgi melnas grāmatas. Un skaudīgi ir velna bērni! Sirds viņiem melna un sirdī melna skaudība. Ja viens, piemēram, lasa kādu nelabu grāmatu (nelabās grāmatas viņiem skaitās tās labākās), tad otrs izzog no grāmatas visus burtus un apēd, lai citiem nebūtu ko lasīt. Ja kādam velnu bērnam uzdevumu burtnīcā divnieks vai vieninieks (tās viņiem tās labākās atzīmes, piecnieks — vissliktākā), tad citi viņam šos vieniniekus un divniekus no burtnīcas vienkārši izēd, izkož, izgauž. Briesmīgi šausmoņi! Kamēr viens mācās, otrs pienaglo viņam astes pušķi pie grīdas.

Pie velniem viss notiek otrādi. Pienu viņi dzer melnu, cukuru gauž melnu. Ūdens pie viņiem ir melns. Melnu muti jāmazgā ar melnu ūdeni. Lai neviena balta plankumiņa nebūtu. Vienreiz velna puika nebija izmazgājis ausis. Velna puika bijis izgājis pasaulē un noķēpājies netīrs balts, pārnācis ellē, notīrījies, bet ausis aizmirsis izmazgāt. Aiziet uz skolu, ierauga velna skolotājs. Ak šitā! Netīras baltas ausis? Tūliņ ņem un ielej tušu ausī.

Bet taustīsimies tālāk. Kas te tup? Tas ir mazais velniņš, viņš sēž

uz melna naktspodīņa, uzmanieties, ka nepagrūžat, sāks vēl melnā balsī brēkt.

Gaisma ellē nedrīkst būt nekāda. Ellei ir septiņas durvis, starp katrām durvīm kambaris, tātad seši priekškambari. Nekad nedrīkst vērt vaļā pirmās un otrās vai citas kādas divas durvis reizē — lai gaisma neiekļūst uzreiz caur divām durvīm. Kad ienāk pirmajā kambarī, tad jāaiztaisa ārdurvis un tad sākas gaismas ķeršana. Gaismu izķer pa stariņam vien, sasien kūlīšos un ietin melnās avīzēs. Un tikai tad, kad visi stari izķerti un ir pilnīgi tumšs, ienācēji var iet nākošā kambarī. Saule, jūs jau zināt, ir ļoti spēcīga, gaismas jau ir ļoti daudz, un dažreiz tā ielaužas arī tālākos priekškambaros, bet visi velni saka, ka tālāk par piekto kambari neviens gaismas stariņš ticis neesot. Kad velni iet ārā pasaulē, tad melnajās avīzēs iesaiņotā gaisma viņiem jānes līdz un jāaizsviež, vienalga, kur, ka tikai prom un ārā.

Atrauj ātri durvis, un — ārā! Bet, kamēr durvis vaļā, ieskrien atkal gaisma ellē. Katrā kambarī strādā vesela velnu brigāde, kas tad to gaismu atkal saķer, sasaiņo un nākošajam ārāgājējam dod līdz — nest prom. Tā velni ar gaismu cīnās.

Vienreiz vienam velniņam bija iepatikusies kabatas baterija, viņš bija vakarā atņēmis vienam puikam uz ceļa, paņēmis to ellē līdz un ticis jau līdz piektajam priekškambarim, kad elles sardze to izkrautīja un atņēma. Vajadzēja redzēt, kas par traci bija. Sasauca velnu tiesu, izsvieda velniņu no elles un vēl tagad nelaiž iekšā. Tagad viņš pa vakariem klīstot apkārt un ņemot puikām nost kabatas baterijas, sevišķi vēl tiem, kas spīdinoš citiem acīs. Sakot: «Tu nu gan esi! Tu esi tik nelabs kā velns. Tu man patīc!» Un atņem kabatas bateriju.

Bet cik ilgi viņš te gaismā dzīvos? Velniem jau grūti gaismā ilgi dzīvot. Tāpat kā mums grūti dzīvot tumsā. Tāpēc taisiet acis vaļā!

Bet tie, kas neklausīja un visu laiku turēja acis vaļā, tie jau īsto pasaku neredzēja. Vajadzēja turēt acis ciet, tad būtu redzējuši.

SARKANĀ
PASAKA

Liesmiņa. Guntiņa. Ugunsmeitiņa. Kāda sarkana, skaista deg sveces galā. Cik paklausīga, cik mīļa. Labulīte, liesmiņa, uguns-paimeitiņa, kāda skaista, sarkana . . . Sarkana micīte, sarkanas kurpes kājās, ar sarkanu kabatas lakatiņu vēdinās. Laizās, sarkanu mēlīti rāda. Sarkani vaidziņi, karstumā piesarkuši. Skaistiņa, paklausīga, Guntiņa, uguns-paimeitiņa.

Tikai acīs — vai jūs redzējāt? — Tikai acīs — manījāt? — Kaut kas nelabs iegailējās. Sarkani iekvēlojās, mežonīgi iegailējās. Laukā tikt, laukā! Pa mežu aizbēgt, pa sausu sūnu. Pa sausu zāli, pa brikšņiem, pa zaru galiem.

Sarkana liesmiņa tup sveces galā, deglīti sūkā, deglīša diegu. Nepacietīgi svaidās. Trakot gribas. Tra-koti gribas!

Sarkana uguntiņa, paimeitiņa. Sēž lākturī, stikla būrītī, nekur netiek. Gaida, ka Jānītis izlaidīs, gaida, ka Gundariņš izlaidīs. Gun, gun, gun! Gundariņ, izlaid, tu mans brālītis. Gun, gun, gun! Gundariņ, ugunsdariņ, izdari tā! Palaid mani sausā zālē, papīros ielaid! Skujās!

Gundariņš skatās un nelaiž. Gundariņš zina, ka Guntiņa blēdās, tik mīļa nemaz nav, kā izliekas. Vienreiz — toreiz Gundariņš pažēloja, noticēja, izlaida liesmiņu Guntiņu. Kā palaida no sērkociņa viršos — tai pašā mirklī liesmiņa, ugunsmeitiņa, aizmirsā, ko solījusi, aizmirsā par visu. Iepletās, iešņācās! Pacēlās stāvus! Ielēca priedītē, uzskrēja eglē. Uzdrāzās galotnē švirkstēdama. Atpakaļ nenāca ne pielūdzama. Liesmiņ, liesmiņ, Gundars lūdza. Kur nu vairs liesmiņa, tā bija liesma! Ne nu vairs uguns, bet ugunsgrēks. Postīgais grēks.

Nu Gundariņš pats saprata, ka grēka darbu padarījis, liesmu vaļā palaizdams. Nu tā trakoja, nesavaldāmā. Pletās plašumā sarkanā riņķī. Turp un turp uz visām pusēm. Ne vairs saķert, ne vairs dzēst. Kā sarkana upe gāzās pār krūmiem. Kā sarkana

čūska uzvijās eglēs. Kā sarkans pūķis auga un rija, rija un neaizrijās. Tik lielu uguni Gundariņš nebija redzējis. Laizītājās augstāka par mežu, pāri mežam, debesīs! Skrēja ļaudis sarkaniem spaiņiem, sarkaniem ķekšiem, atbrauca sarkanas mašīnas, strūkloja, trieca, gāza baltu ūdeni sarkanā ugunī — nelīdzēja, nelīdzēja — uguns dega zvērodama. Zvērīga, zvērīga, zvērojot. Sarkana, milzīga, arvien sarkanāka. Mežs nodega.

Un tad izskrēja uguns meža otrā malā, kļuva mazāka un mazāka, niecīga, niecīga. Kad Gundariņš pienāca, pie zemes pieplakusi, sausa zara galiņā gaidīja tā pati mazā liesmiņa, kas bija pirmīt lūgusies un ko viņš bija sausos viršos vajā palaidis. Liesmiņa plaka un vārgi šūpojās, maza eglīte dega tai sirdī, un viņa atkal lūdzās: «Gun-gun-gun!» Bet Gundariņš paskatījās uz melno izdegušo mežu — cik daudz dzīvības bija nogalēts! Lazdas bija beigtas, paegli vairs neaug, priedēm āda nodegusi un sūrstēja. Putnu ligzdas bija sadegušas, un zaķu bērni nepaspēja aizbēgt, uguns bija tos panākusi un sadedzinājusī.

Tagad liesmiņa Guntiņa plīvoja lūgdamās — vēl mazu brītiņu zarā degt, skujās degt, čiekuriņā . . . Bet Gundariņam jau nebija vairs nekādas līdzjūtības.

Zaķu bērni gulēja mežā beigti, nodegušām ausīm, melnām ogļainām ķepām. Neliete, neliete, blēde! Lai iznīkst, lai izzūd turpat uz vietas!

«Nevajag dusmoties,» teica Lākturis. «Tāda ir viņas daba. Nesavaldīga. Viņu vajag valdīt.» Un Lākturis valdoši nospīdināja stikla kupolu. «Viņa ir laba,» teica Lampa. Lampai arī bija savs kupols. «Viņu nevajag tikai laist prom. Tad viņa ir laba,» teica Kamīns. Kamīnā liesmu vējš rāva skurstenī. Kamīnā liesmu valdīja vējš. Un Krāsns teica to pašu, un Plīts arī. Un visi dega sarkanām, siltām mutēm.

Liesmiņa Guntiņa atkal kurējās paklausīgi plīti, kartupeļi vārījās, durtiņas ciet un tikai viens ceļš, kā tikt laukā — caur skursteni.

Bet skurstenis bija garš un dūmu pilns un līdz skursteņa galam ne dzirkstele nenokļuva — visas noslāpa dūmos.

Jā, dzirksteles ir uguns niķi. Kad mežā deg ugunskurs, dzirksteles met kūleņus, grib ienīkoties kādā sausā zariņā, uzspurkšķēt, augt un dedzināt, sarkanas trakot. Katra sveces liesmiņa sapņo, ka viņai varbūt izdosies ielēkt logu aizkaros, uzskriet pa tiem uz augšu, skriet pa tapetēm, iekrist gultā un sarkanai vārtīties un visu, visu istabu pieelst sarkanām liesmām.

Katrs sērkociņš sapņo, ka viņu uzšķils tuvu benzīna kannai. Un norībēs gaiss, un uzsprāgs sarkana uguns puķe — boh! Un viss lidos degdams un aizdegdamies.

Bet pagaidām plīvo liesmiņa, sarkanā ugunsmeitiņa, sveces galā, paimeitiņa, labulīte. «Vai tu esi ļauna?» prasa Gundariņš. «Nē, nē,» Guntiņa mirkšķina acis — «Nē, nē. Es tikai gribu tikt skaidiņās. Vai papīros. Palaid mani papīrkuŗvī! Nelaidīsi? Nu tad palaid mani sērkociņu kastītē! Sērkociņi ir mani aizmigušie princīši! Mēs uzrīkosim mazu ballīti!»

Tā liesmiņa Guntiņa dienu dienā lūdz Gundariņu: «Palaid, palaid, palaid!»

Plīvo tāda sarkana, maza, skaista, un Gundariņš sāk jau šaubīties, sāk jau iežēloties: laist? Nelaist?

Bet tad viņš atceras sadegušos zaķēnus un dzird, kā lūdzas meži un mājas, un siena kaudzes. Lūdzas tik daudzi, tik daudz balsu lūdz, varbūt tā ir visa pasaule, kas lūdz. «Cilvēciņ Gundariņ, ugunsdariņ! Gundarīti, uguns darīti, tev dots tāds vārds, tu esi uguns darītājs, tu dari uguni, tu ar uguni daries. Tad dari tā, lai mums nav bail. Lai nepasprūk, lai neizbēg, lai viņa tevi nepierunā! Lai viņa tevi nepiekrāpj. Viņa jau nav ļauna, bet nevaldīga. Pār sevi nevalda. Un, ja sāk pār citiem valdīt, tad ir beigas. Tad mums ir beigas. Visiem.»

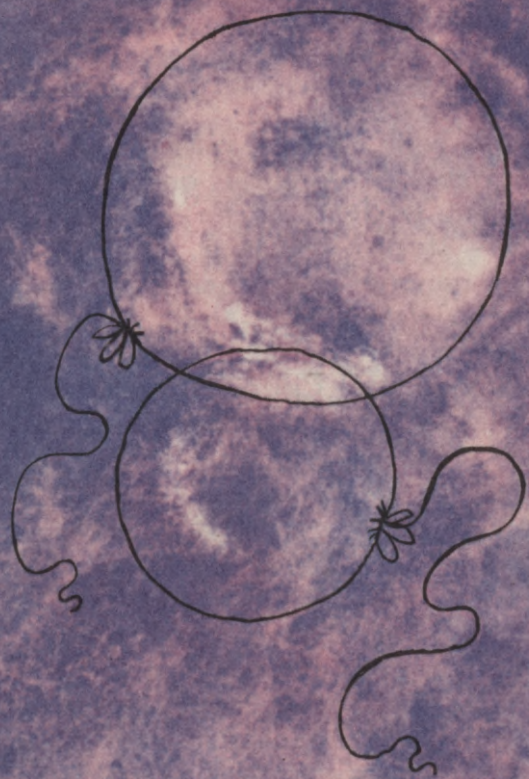
Un, kad liesmiņa Guntiņa atkal sāk nemierīgi svaidīties un činkstēt: «Palaid mani!» — kaut kur čubinās salmos vai niķīgi draud: «Tikšu, tikšu, tik un tā,» — tad Gundariņš iet pie telefona: «Redzi?

Piezvanīšu nulle viens. Tad es nebūšu vairs viens. Tad mēs būsīm visi pret tevi.»

Liesmiņa, Guntiņa, ugunsmeitiņa . . . Gundars gribētu draudzēties. Jānītis gribētu draudzēties. Kārlītis gribētu draudzēties. Ar liesmiņu Guntiņu, ugunsmeitiņu.

Bet kā lai draudzējas ar tik svaidīgu, ar tik blēdīgu, ar tik neuzticīgu?

LILLĀ
PASAKA

Dzīvoja reiz cilvēks, kuram ļoti garšoja šņabis. Tikko viņš iedzēra šņabi, sāka griezties galva, un tas viņam patika. Sāk griezties uz vienu pusi — arvien ātrāk, arvien ātrāk, dūkdama kā vilciņš, un — stop! — apstājas. Raibs gar acīm, cilvēks pieturas pie staba, lai nenogāžas, un gaida: jā, sāk griezties atpakaļ uz otru pusi, arvien ātrāk, ātrāk, ātrāk, — un atkal apstājas. Skaidrs, ka viņš gāja vienmēr streipulodams, jo kā gan var noiet taisni cilvēks, kam galva griežas! Citi cilvēki teica: — Kā tev nav bail, ka tev galva nenogriežas nost? Griezīsies, griezīsies un pēkšņi ātrumā nogriezīsies nost, un ieripos grāvī.

— Hē, — teica cilvēks ar šņabi galvā, — nekur viņa viena neieripos! Kad galva krīt grāvī, es tai vienmēr krītu līdzī.

— Nu labi vēl, ka tev galva — kad viņa griežas un griežas, un pēkšņi apstājas — apstājas tā, kā bijusi, — ar degunu uz priekšu. Bet ja nu apstājas ar degunu mugurpusē? Ko tad?

— Mana galva nav nekāda muļķa galva. Mana galva nav ūdens galva, bet šņabja galva. Viņa pati zina, kā griezties un kā apstāties, — atbildēja cilvēks, kam šņabis galvā. Viņš bija neaizrunājams, un cilvēki atstāja viņu mierā. Bet vienreiz: nāk visi mājās no balles, skatās: cilvēks guļ grāvī, bet galva sagriezusies otrādi — tur pret kaklasaiti nav vis zods, ne deguns, bet pakausis. Apgrieza cilvēku atpakaļ, bet kā tu sapratīsi, kā ir atpakaļ, kā nav atpakaļ: kā nogulda uz muguras, tā deguns smiltīs, kā nogulda ar degunu uz augšu, tas pats guļ uz vēdera. Visi sāka gudrot: vajadzētu pagriezt galvu atpakaļ, pamēģināja, tā vārīgi un saudzīgi — neiet. Stiprāk griezt baidījās, ka nenobendē cilvēku. Tad cilvēks grāvī sāka lūgties, lai iedod viņam vēl šņabi. Jā, kā iedod šņabi, galva sāk atkal griezties. Griežas, griežas un — stop! — atkal nepareizi, šoreiz deguns uz vieniem sāniem. — Nu, — teica cilvēki, — tiec nu pats galā, apnicis ar tādu! — un gāja mājā. Cilvēks ar šņabi galvā

arī gāja mājā — kad galva sāniski, tad jau var kaut kā iet un redzēt, kur iet. Mājās aizgājis, cilvēks iedzēra vēl, un galva, kā par laimi, atgriezās atpakaļ pareizi. Bet no tā laika cilvēku ar šņabi galvā atkal un atkal redzēja šķībi, greizu galvu staigājam, dzēra viņš daudz, galva griezās vienā griešanā un, kad apstājās, tad kā kuro reizi: reizēm šķībi, reizēm iešķībi, reizēm pavisam otrādi.

Cilvēkam bija motocikls, bija arī motocikla vadītāja tiesības, bet drīz tās viņam milicija atņēma, jo kā gan var braukt ar motociklu, ja galva uz sāniem vai pavisam otrādi? Ļoti grūti cilvēkam ar šņabi galvā bija arī mājās. Sieva nekā nezināja, kā klāt galdu. Ja vīram galva otrādi, tad nācās viņu sēdināt ar muguru pret galdu, tad mute gan bija galda pusē, bet rokas? Kā lai viņš paēd? (Iedomājieties jūs paši, ka mute jums būtu tur, kur tagad pakausis, un pamēģiniet aizcelt karoti aiz galvas — nav nemaz viegli.) Cilvēks ar šņabi galvā nekā tādās reizēs neprata paēst un sievai vajadzēja viņu ēdināt. Bieži tēti kā maziņu ēdināja viņa paša bērni.

Cilvēks ar šņabi galvā strādāja par laivu taisītāju. Ja galva taisītājam bija stāvējusi pareizi, laivām nebija nekādas vainas, priekšgals, kur priekšgalam jābūt, pakalgalam, kur pakalgalam jābūt. Bet, ja galva bijusi ačgārni, tad nevarēja saprast, kur laivas priekšgals, kur pakalgalam. Vienu dienu it kā būtu būvējis priekšgalu uz šo galu, otrā dienā — uz to galu.

Ja galva bijusi šķībi uz vienu pusi, tad laiva arī, ielaista ūdenī, vilka šķībi uz vienu pusi — kā pīrāgs. Stūrē, cik taisni gribi, laiva gāja šķībi. Tad cilvēku ar šņabi galvā atlaida no laivu meistara darba un gudroja, kādu darbu tam dot. Nolēma, ka ļaus tam strādāt kolhozā par ganu. Bet kur nu! Kā lai viņš būtu izskrējis, kad galva otrādi, govīm līdzī! Reizēm viņš dzina govīs riņķī vien, riņķī vien, reizēm uz priekšu, reizēm atpakaļ — kā nu viņai, sagriezušamies galvai, likās vajadzīgs.

Tad kolhoza valde lēma — ko darīt? Un nolēma tā: cilvēks vēl jauns, pensijas gadu vēl nav, darbs jādod. Lai strādā kolhoza dārzniecībā par putnubiedekli. Galva viņam griežas? Griežas. Tas ir labi.

Pret strazdiem ķiršu dārzā taisni kaut ko tādu vajag, kas griežas. Un, ja vēl uz galvas uzliek tādu kā veļas katla vāku vai velosipēda riteni un tam piekarina tukšas konservu bundžas, kas, apkārt griezdamās, spīd un skan, tad iznāks tāds kā mazs karuselis un neviens strazds ir tuvumā nerādīsies. Tā arī izdarīja, un cilvēks ar šnabi galvā stāv kolhoza dārzā vēl šodien. Galva griežas, bundžas skan, un strazdi laižas apkārt ar lielu līkumu. Ja vien nav nomiris. Cik tad ilgi cilvēks var dzīvot ar galvu, kas griežas, griežas un nepārtraukti griežas.

Cilvēkam ar šnabi galvā sāka krāsoties deguns, ar katru dienu vairāk un vairāk tas kļuva sarkans, tumši sarkans, līdz pārvērtās koši lillā krāsā. Visā apkārtnē nevienam nebija tik koši lillā deguna. Ja viņa degunu iemērca vāzē, kurā ielikti baltie ceriņi, tad tie drīz vien nokrāsojās lillā kā visi ceriņi. Viņa bērni nemaz negāja uz veikalu tinti pirkt — tikai palūdza, lai tētis iemērc degunu glāzē. Brītiņu paturēja, un tinte kļuva īsta stipra lillā tinte. Kolhoza priekšsēdētājs, redzēdams šo koši lillā degunu, tūliņ iedomājās: varbūt tas ir īsts kālija permanganāta deguns, varbūt kolhozs var atpirkt no cilvēka ar šnabi galvā degunu un uzcelt mazu kālija permanganāta fabriņu (Jūs jau zināt, kas ir kālija permanganāts. Tie ir tie lillā graudiņi, kurus izšķīdina ūdenī un skalo rīkli, kad kakls sāp vai iekaisušas mandeles). Bet cilvēks degunu pavisam neatdeva. Aizlienēja gan, piemēram, uz lielajām masku ballēm kultūras namā vai pašdarbniekiem, kad tiem bija jāspēlē teātris un lugā darbojās kāds dzērājs.

Reizītēm gan cilvēkam par savu degunu kļuva tā kā kauns, tad viņš mēģināja to pārkrāsot, bet kāda krāsa tad uz dzīvas miesas turas? Un jāmazgājas taču arī ir katru rītu! Krāsa lobījās nost, deguns kļuva plankumains un galu galā lillā, lillā un lillā.

Tad ar degunu notika kaut kas pavisam savāds, tas kļuva ne tikai lillā, bet arī tā kā lielāks un apaļāks, un vienreiz kādos svētkos, kur bija daudz visādu krāsu baloniņu (cits lidinājās piesiets, cits, vēja nests, lidoja pār galvām), cilvēka lillā deguns ieraudzīja lillā

baloniņu un kaut ko sajauca, laikam iedomājās, ka viņš arī ir baloniņš vai ka tas baloniņš arī ir deguns. Viņš pēkšņi atrāvās no šņabja galvas, uzlidoja un, priecīgi šūpodamies, sāka lidot prom.

«Deguns, mans deguns!» iekliedzās cilvēks ar šņabi galvā. Un visi rādīja ar pirkstiem un kļiedza: «Deguns! Deguns! Ķeriet! Tas ir viņa deguns!» Bet degunu tā arī nenoķēra. Cilvēks ar šņabi galvā drīz nomira, vai nu sirds bija slima un šņabja nomocīta, vai nevarēja pārdzīvot to kaunu, ka paša deguns no viņa aizbēdzis, bet beigts viņš bija.

Drīz ļaudis sāka runāt, ka citiem dzērājiem arī esot aizbēguši viņu lillā deguni, un paši dzērāji drīz vien nomiruši — tā esot tāda degunu slimība. Bet citi teica, ka gluži otrādi — ne deguni, bet paši cilvēki ar šņabi galvā esot slimi, tāpēc deguni no tiem bēgot. Cilvēki ar lillā deguniem no tā laika sāka nēsāt mazus uzpurnīšus vai, pareizāk sacīt, mazus uzdegunus, lai deguns neaizbēg. Kad jūs redzat cilvēku ar lillā degunu, pavaicājiet, kāpēc viņš nenēsā uzdeguni, citādi taču deguns var aizbēgt!

ZALĀ
PASAKA

Kādu nakti pilsētā ienāca mežs. No sākuma cilvēki nesaprata, ko tas nozīmē — pa Pērnavas, pa Ļeņina, pa Lubānas ielu, pa visām ielām uz Rīgas centru skrēja aizsūsusies benzīna smaka un sauca pēc glābiņa. Viņu gribot nosmacēt, viņai vairs elpas neesot, no visām pilsētas pusēm šurpu nākot zaļa migla, tā smaržojot pēc skujām un ziediem, pēc īsta meža, un visām smakām kļūstot nelabi no tādas miglas, ņemot elpu ciet . . .

«Glābiet!» kļiedza smaka un aizdrāzās smirdēdama.

Bija pusnakts, trolejbusi skrēja naktsguļā uz depo un stāstīja, ka pilsētas autoosta Daugavmalā jau esot ieņemta un visi autobusi apstādināti: mašīnu izpūtēju caurulēs salīdušas zaļas sūnas, un autobusi papukšķējuši, papukšķējuši un noslāpuši. Trolejbusus mežs neaiztiekot, bet apstādinot tikai tās mašīnas, kas piedūmojot gaisu un kaitīgas cilvēka elpai. Pašlaik ķerot ciet taksometrus un citas benzīnmašīnas. Pratināti pašizgāzēji auto — vai gāzuši dražu mežā, bundžas, atkritumus, lupatas? Pratinātāji esot kadiķīši, asie ēcīši. Visu atceroties — tos cilvēkus, kas plēsuši ogas ar visām mētrām, tos cilvēkus, kas griež sirdis un vārdus kokos, plēš tāsis, mauc mizu kokiem, dauza pudeles. Visu atceroties. Bet galvenais to mašīnu numurus, kas mežā mullājušās, plēsušas saknes un smirdinājušās.

Drīz vien pilsētas centrā saradās arvien vairāk un vairāk smaku, viņas bēga no visām pilsētas malām šurp uz centru, jo — kurp gan cītur lai viņas būtu bēgušas? No visām pusēm piisētā nāca mežs. Tikai tagad cilvēki saprata, cik daudz pilsētā bijis smaku: benzīna smakas un akmeņogļu dūmu smakas, visu citu dūmu smakas, visu citu fabriku smakas un smakas no atkritumu kastēm, kaķu smakas, pelējuma smakas, līmes smakas, šņabja smakas. Visas šīs smakas karājās gaisā, kāpa viena otrai pāri, žēlojās cita citai, spiedās cita pie citas, un gaiss bija tik biezs, ka tajā varēja cirvi pakārt. Jā, pa-

celt cirvi gaisā, aizāķēt tāpat ne aiz kā, vienkārši — aiz gaisa, un cirvis paliktu, gaisā karājoties. Gaiss bija tik biezs jau kā ūdens, un cilvēkiem bija grūti paiet. Jūs taču zināt, cik grūti ir tikt uz priekšu ūdenī, kad tas ir kaut vai tikai līdz vēderam vai līdz krūtīm, kur nu vēl — ja pāri galvai! Gaiss bija tik biezs kā ūdens un pāri galvai. Daži puikas, kam bija piepūšamās gumijas laiviņas, mēģināja braukt pa ielām laiviņās, un dažās vietās viņiem tas arī izdevās. Parkā vardītes kā lēca, tā uz zemes vairs nenokrita, palika gaisā, pa smakām lēkājām. Daži izmēģināja izlēkt pa otrā stāva logu, un arī nekas nenotika — nolēca kā ūdenī vai kā uz matrača, un tas jau arī bija smaku pēlis vai smaku matracis — tik biezs un blīvs.

No meža uz centru bēga arī trokšņi. Mašīnu rēkoņa un tramvaju grabēšana, dzelzs āmuru dauzīšanās, visādas klaboņas un šņākoņas. Klaboņa ir klaboņa, viņa jau nevar stāvēt neklabējusi, viņa meklēja, kur klabēt. Iestājās starp diviem elektrības stabiem vai diviem stieniem un svārstījās, un dauzījās starp tiem tā, ka visiem ausis krita ciet. Šņākoņa pūta visās caurulēs, kādas tik pagadījās, piemēram, pie māju stūriem ūdens noteku caurulēs. Vārdu sakot, trokšņi bija padzīti un aizbēguši no savām vietām, un nu tie nezināja, ko bezdarbībā darīt. Dārdoņa lēkāja pa skārda jumtiem, bet graboņa vilka pa ielu pilnu skārda vannu ar tukšām pudelēm. Tas bija neciešami.

Un putekļi! Visas pilsētas putekļi tagad, no meža bīdamies, bēga uz centru. Tie ielīda visur. No rīta radio balss tā bija aizputējusi, ka radio ilgi klepoja un tad tikai sāka runāt. Cilvēki nedzirdēja, cilvēkiem bija pieputējušas ausis, tā pieputējušas, ka izmazgāt tās nevarēja, un vajadzēja tīrīt ar putekļu sūcējiem. Mājas noputēja visas vienādas un zaudēja krāsu, māju numuri noputēja un nebija redzami. Cilvēki arī bija noputējuši visi vienādi un visi brīnījās, kā viņi agrāk nebija redzējuši, ka pilsētā tik daudz putekļu. Uz kurpēm, uz bikšu galiem šad tad — jā, bet šitādiem mākoņiem!

Bet mežs nāca arvien tuvāk. Mežam pa priekšu plūda zaļa migla. Tā smaržoja pēc priežu skujām un pēc tikko bijuša pērkonā. Tā

līda pa vaļējiem logiem un pa durvju atslēgas caurumiem, pa skursteņiem un ventilācijas lūkām istabās, un cilvēkiem kļuva vieglāk elpot. Uzvēdīja sūnu un sēņu smaržas, bet cilvēki vēl gulēja un nenojauta, kas notiks. Tie, kas naktīs bija mocījušies ar bezmiegu, tagad gulēja saldāk aizmiguši kā nekad.

Sētniece pamodās pirmā — ielas laistīt un no brīnumiem nezināja, ko darīt: slotas kātam auga mazi zariņi! Un pati slotā bija salapojusi! Māju ārdurvīm bija nolupusi krāsa, un tās bija noaugušas skujām.

Arī no iekšdurvīm, kur tikai bija pietikusi un iesniegusies zaļā migla, knostījās un līda mazas skuju adatiņas, zariņi un pumpuriņi. Skapis izskatījās kā liels džungļu krūms, bet krēslu kājas dzina grīdā mazas saknītes. Citas mēbeles bija noaugušas bērzu, citas ošu lapiņām, un no grīdas uz augšu kāpa mazas atvasītes. Rokdarbu kurvītī visām dzijām cauri bija izvijušies zaļi dzinumi un televizors tā aizaudzis, ka sētniece paņēma šķēres un attīrīja četrstūrainu žogu ekrānam: šovakar atkal rādīs pārraidi «Pie Mušmires». Kad sētniece paskatījās pa logu, viņa galīgi apjuka — pa ielu gāja priedes! Lielas, gaiši brūniem stumbriem, un pa ielas virsu kā zaļa sega līda sūnas un mētras un — kas tā tur bija? Sēne? Sēne! Mīļie! Baravika! Sētniece paķēra nazi un kurvi un rāvās sēnei pakaļ. Panāca aiz nākamā ielu krustojuma. Tad viņa attapās, ka nav taču jāskrien: sēnes nāca un nāca pa ielu šurp, pašas pretī, un sētniece apsēdās ielas malā uz trotuāra, nolika kurvi blakus un — kā tikai nāk sēne, tā ķer ciet un grozā iekšā. Kas tie bija par priekiem! Drīz visa iela bija pilna ar sēņotājiem, bet mežs plūda un plūda garām kā zaļa upe, un sēņotāji ielas malās izskatījās kā makšķerētāji upmalā.

Pa citām ielām gāja lazdas, zaļos zarus gar namu logiem braucīdamas, un riekstus varēja raut tieši no loga, ja kāds bija tik slinks, ka nevīžoja iziet uz ielas.

No sērkociņu kastītēm izskrēja sērkociņi, kāpa viens uz otra un auga uz augšu, cits citam galā, līdz izauga mazas apsītes, jo

sērkociņi jau ir taisīti no apses koka. Tāpat kopā lasījās un zaļos alkšņos pārvērtās zīmuļi un spalvaskāti. Slēpes, ragaviņas un hokeja nūjas sazaļoja, pumpuroja, un Jāņa Lūša metamais šķēps apauga lauru lapām. Kara invalīda koka kāja pārvērtās mazā eglītē. Skolu soli tā aizauga, ka skolnieki no rīta lišus līda tajos iekšā. Lieļākajiem skolniekiem galvas no krūma vēl bija laukā, bet mazākie pavisam tajos pazuda, un, kad skolotājs izsauca Janci, izrādījās, ka tas solā zaros pazudis un neatsaucas, droši vien nebija iemācījies. Kad skolotājs sauca otrreiz un Jancis vēl neatsaucās, klase sāka viņu meklēt un atrada zem sola ielīdušu lapās — Jancis bija, kā saka, laidies lapās. Bet pa ielām nāca un nāca zaļais mežs, un skuļjas un lapas bira cilvēkiem matos, bārdās un somās, un nu jau mežs bija pilsētas centrā. No visām pusēm centrā iedrāzās zaļā migla, smaržoja zaļa migla, un sākās lielā un pēdējā kauja. Smakas nepadevās. Smakas koda priēžu galotnītēs, koda nost puķes un vītināja. Trokšņi skrēja pa brūklenēm, spēra un bradāja, plēsa eglītes aiz ausīm, sita baravikām pa galvu. Putekļi gāzās pār ziediem un tos noslāpēja.

Bet mežs nāca un nāca, mežam tik daudz bija ziedu un lapu, ka trokšņi apauga ar sūnām. Tie vēl skrēja un kustējās, bet jau mīkstī un samtaini, arvien smagāki un smagāki, līdz nokrita, palika un apauga zaļi un klusi kā ciņi mežā. Pelēkos pilsētas putekļus mežs ievilka savās zaļajās nāsīs, nošķaudījās, noklepojās, un putekļu jau vairs nebija, gaiss atkal bija tīrs un dzidri zaļš. Tikai smakas vēl cīnījās. Smaku bija daudz, un daudzas no tām bija indīgas. Nekā citādi tās nevarēja iznīcināt: mežam tās bija jāieelpo sevī. Bet kā priedes ievilka krūtīs benzīna smaku, tā novīta priēžu galotnītes. Kā bērzs ievilka sevī akmeņogļu dūmu smaku, tāsis kļuva melnas un visi redzēja, ka bērzam ir beigas. Taču meža zaļie koki cīnījās drosmīgi un pašai dziedīgi.

Naktsvijoles rija un rija benzīna smaku un mira pulkiem. Kalta ievas, novīta bērzi, saindētas nobira pīlādžu ogas un ozolu zīles, bet mežam ir liela zaļa dzīvība, mežs nav uzvarams, un uz vakara

pusi kā smirdīgu sesku paeglis nokoda pēdīgo smaku! Mežs bija uzvarējis.

Tad tikpat pēkšņi, kā nācis, tas nākošajā naktī bija aizgājis, atstādams zaļu elpu pilsētas ielās, vārtos un pagalmos. Tā vēl tur ilgi dzīvoja, līdz uzvarēja atkal trokšņi un smakas, bet cilvēki tagad zina, ka vismaz reizi gadā pilsētā ienāk mežs, zaļš, zaļš mežs . . . tik zaļš kā nekas cits pasaulē, tik tīrs kā nekas cits pasaulē. Kad pār pilsētu reizēm nolija zaļš lietus un peļķēs uz ielām peldēja zaļi putekļi, cilvēki tad zināja, ka tie ir no priežu ziediem, un aizdomājušies ilgi skatījās peļķēs, it kā atcerēdamies: nāk zaļš mežs. Elpa viņam zaļa, uzacis zaļas, kabatas zaļas un pilnas zaļiem sienāžiem. Iebāž viņš kabatā zaļu roku un izber zaļus sienāžus pastā, stacijā, veikalā un uz ielas. Izbirst sienāži pa pilsētu, lec un dzied, un cilvēki staigā uzmanīgi, lai kādam virsū neuzmītu. Pat tramvajs apstājas, vadītājs izkāpj no kabīnes un nodzen sienāzi no sliedēm, lai nesabrauktu. Katru gadu pilsētā ienāk zaļš mežs un nokož smakas un smirdoņas, noklusina trokšņus un iznīcina putekļus.

Vai tu atceries, kā pagājušajā gadā mežs ienāca pilsētā? Kad viņš gāja prom, taisni žēl palika, gribējās iet līdzi. Šogad viņš atkal nāks. Tikai nekad nevar zināt, kad. Es vakar biju mežā. Klausījos, skatījos — nekā nemana. Es prasu: «Nenāksi uz pilsētu? Nenāksi uz pilsētu?» Neatbild. Klusē. Liels zaļš mežs.

LIELS, LIELS ZAĻŠ, ZAĻŠ MEŽS.

PELĒKĀ
PASAKA

Es esmu Pelēkais. Es esmu pelēks kā pelēns. Es esmu pelēks kā putns, kā puteklis, kā pelni. Es esmu Pelēkais. Tikai tāpēc, ka es esmu, tikai tāpēc citas krāsas var izcelties.

Kur es esmu? Kur jūs mani varat ieraudzīt? Visur. Bet sāksim ar pavasari. Pelēkā pavasarī viss ir pelēks, sniegs ir nokusis, zeme pelēka un pumpuri pelēki. Bet pārplīst pelēkais pumpurs (tas ir mans pelēkais pumpurs), un uzzied — pūpols! Vai pūpols būtu tik skaists un balts, ja es, Pelēkais, pavasarī nebūtu tik pelēks?

Pelēkā pavasarī pelēkā zemē izlien zaļa tulpe, pelēkā zemē izlien sarkani rabarberi kā velna ragi.

Vai sāksim ar rītu. Pelēkā rīta krēslā peld balti miglas palagi pļavā. Vai migla liktos tik balta, ja nebūtu rīts tik pelēks? Pelēkā padebesī lec rīta sarkanā saule, un visi ierauga, cik tā skaista. Pelēkā padebesī peld zelta mēness, un visi nu ierauga — oh, cik tas skaists! Bet skaists tikai tāpēc, ka padebesis bija pelēks. Es esmu pirms visām krāsām. Es esmu pirms visām krāsām, kuras cilvēki gaida. Pelēkā rītā viņi gaida sauli, pelēkā naktī — mēnesi. Pelēkā pavasarī viņi gaida ziedus, pelēkā rudenī — baltu sniegu. Es esmu Pelēkais, un manis dēļ cilvēki meklē citas krāsas.

Es esmu gandrīz vissvarīgākā krāsa. Viss kļūst skaists tikai tad, ja noliek mani blakus. Baltais angoras kaķis ir skaists, jo blakus es esmu pelēks. Ja nebūtu pelēku zvirbuļu, kanārijputniņus nebūtu ar ko salīdzināt. Krāsaini putniņi ir skaisti tāpēc, ka ir pelēkie putniņi. Baltās pelītes ir jaukas tāpēc, ka ir pelēkās pelītes, baltās smiltiņas tāpēc, ka ir pelēkās.

Es esmu Pelēkais. Es palīdzu visām krāsām. Ja viņas pašas neprot, es tās izstumju no sevis virspusē, lai visi skatās. No sava pelēkā lietūs mākoņa es izstumju krāsainu varavīksni. Es neesmu skaudīgs, man nav žēl, es pats palieku aizmugurē. Es izpūšu krāsas no sevis, kā pelēks ziepjūdens izpūš krāsainu burbuli salmiņa galā.

Vai jūs tā esat pūtuši? Tad jau jūs zināt, ka es tas esmu, kas jums palīdz, — es, Pelēkais.

Kāds es izskatos? Es jau teicu: skatieties putekļos, skatieties pelēnos, skatieties pelnos. Un tad iesviediet krāsainu pogu pelnos. Nu jūs redzat? Ir skaista, krāsaina poga, vai ne? Un aiz tās? Kas ir aiz tās? Tas esmu es — Pelēkais.

RAIBĀ
PASAKA

Ir visādi Raibie. Ir lielie Raibie un mazie Raibie. Viņi ir tie, kas visu raibina un izraibina, bet viņus pašus ir grūti atrast. Viņi parasti guļ jūrmalā akmeņos. Mazie kā raibi oļi guļ oļos, lielie — starp lielajiem akmeņiem. Meklējiet akmeņos, tur jūs viņus atradīsiet! Bet atšķirt no īstajiem akmeņiem viņus var, pieliekot roku. Ja roka kļūst raiba, tad tas ir Raibais, ja ne — tad tas ir parasts akmens.

Raibie ripo pa pasauli raibi kā ričurača metamie kauliņi, tikai katra puse viņiem ir savā krāsu raibumā. Viņi arī apstājas tikpat neuzminami — kad, kur, pie kā un uz kuras krāsas pusi? Vai pie puķu zirņa? Tad Raibais mirdz sārts un balts, sārts un lillā. Vai pie mušmires? Tad sarkans un balts. Vai pie govš? Tad balts un melns vai balts un brūns. Diezgan reti, bet Raibais ieripo arī pie sivēniem. Tad viens otrs sivēns kļūst melnbalti raibs. Raibi sunīši, raibi kaķīši, raibās bismārītes un raibie čūskulēni — visi ir Raibā norīpināti raibi. Raibais neripo tikai pa zemes virsu, Raibais prot arī peldēt. Viņš izraibina zivju muguras skaistām punktiņām un lāsumiņiem. Vai jūs esat redzējuši foreli vai lasi? Kādi tie ir skaistiem raibumiem izkrāsoti!

Viņš izraibina ķīvīšu olas un citu putniņu olas. Visi raibi izkrāsotie tauriņi ir viņa nokrāsoti. Un putni arī. Tikko putnēnam līdzā sāk dīgt spalviņas, Raibais ir klāt un sāk raibināt.

Saka: raibs kā dzeņa vēders. To ir Raibais raibinājis. Cilvēki prasa viens otram: — Kā tev iet?

— Man iet raibi.

Skaidrs, ka viņam Raibais piesities. Kā tas ir, kad «iet raibi»? Tas nozīmē, ka Raibais visu sajauc. No rīta Ilzītei uzvilka baltu kleitiņu, visi priecīgi gāja uz mežu pastaigāt, bet Ilzīte iesēdās melleņēs. Skaidrs, ka kleitiņa kļuva raiba un Ilzītei pašai arī gāja raibi.

Jānis sāka rakstīt, domāja šoreiz uzrakstīs tīri un glīti — nekā! Vispirms uzkrīta burtnīcai viens tintes kleksis, to dzēšot, uztrau-

kumā uzkrita otrs. Jānis sāka raudāt, iekrita burtnīcā trīs lielas asaras, izšķīda katra pa trim burtiem — visa burtnīca raiba. Es prasu: — Kā tev iet, Jāni?

— Man iet raibi, — saka Jānis un raud.

Kad uz ceļa maītnai pārsprāgst riepa, kad jau no paša rīta kaut ko nokavē, kad mazais brālītis ieķeras galdauta stūrī un novelk visu, kas uz galda, sev līdzī uz grīdas, — tad iet raibi.

Ļaudis saka: raibs mūžs. Tas nozīmē, ka ir bijušas baltas dienas un melnas dienas, dzeltenas skaudību dienas un zilas cerību dienas. Paprasiet vecmāmiņai, lai pastāsta. Viņa bieži saka: «Acis raibst» vai «Raibs gar acīm». Viņa Raibo ļoti labi pazīst. Viņai garš un raibs mūžs.

Ka Mēness ir raibs, to jau jūs visi esat redzējuši apaļās pilnmēness naktīs. Kas vēl nav ievērojis, lai ieskatās labi. Tur jau pirms kosmonautiem ir bijis Raibais. Bet zinātnieki saka — arī Saule esot raiba, uz Saules esot plankumi. Arī tur visur ir bijis Raibais. Kas ir šis Raibais? Kāpēc viņš tieši pie šī sivēna apstājies, šo burtnīcu pieķēpājis, šo sunīti raibu darījis, šo gosniņu nosaucis par Raibaļu? Kāpēc drīgene un zirņa zieds, pupu zieds un ķeizarkronis ir raibi, bet citas puķes nav raibas? Kāpēc vienam puikam ir putniņraibumi uz deguna, bet otram nav? To es nezinu. Tas jums jāprasa zinātniekiem. Pasaka par Raibo tikai pastāsta, bet zinātnieki ķer Raibo un pētī. Viņi gan zina.

Ja jūs Raibo nevarat atrast jūrmalā starp akmeņiem, tad dariet tā: nolieciet vakarā uz galda atvērtu ūdenskrāsu kastīti un glāzi ūdens. Kastītei katrā galā izklājiet pa baltai papīra lapai. Kad jūs no rīta atmodīsities, papīra lapas būs noļēpātas raibas. Raibais nāk naktīs spēlēties. Vispirms viņš paņem glāzi ūdens un nolej visus krāsu ķieģelīšus slapjus. Tad sāk pa tiem skraidīt uz priekšu un atpakaļ kā pa klavieru taustiņiem un raibām pēdām lēpatot pa baltajām lapām. Citi saka, tā viņš spēlējoties, citi — ka tā viņš trenējas. Vislabāk ar Raibo ir pazīstami mākslinieki. No māksliniekiem viņš nebaidās un nevairās. Kad gleznotājs glezno, Raibais sēž pie

tūbiņām vai uz paletes (uz krāsu jaučamā dēlīša) un svilpodams maisa krāsas. Raibais ir gleznotāju palīgs.

Kad es mūrēju krāsni, es gribēju sarunāt vienu Raibo no gleznotāja Ulda Zemzara mālus mīcīt. Bet nekā. Zemzaris Raibajam prasījis, vai šis negribot iet Ziedonim mālus pamīcīt. Raibais atbildējis, lai Ziedonis mīcot pats vai aicinot Pelēko. Raibais jau neiešot visas krāsas samīcīt vienā pelēkā. Raibais pelēko skaistu un raibu darot, nevis otrādi.

Bet nu pietiek. Nevar tik raibas pasakas garas rakstīt — metas raibs gar acīm. Kad jūs šo pasaku lasīsiet, paskatieties laiku pa laikam spogulī — vai nav acis raibas. Ja ir raibas, tad vajag atpūsties.

DZINTARAINĀ
PASAKA

Kā? Tev nav neviena dzintara?» ieklēta acis kurmis tik platas kā kniepadatas galviņa. Tas nozīmē, ka kurmis bija ļoti izbrīnēts, jo acis kurmjiem ir ļoti maziņas, tikpat kā nemaz nav. «Kā? Un tev nav neviena dzintara!?»

«Nav,» es teicu.

«Tad nāc man līdzi,» teica kurmis. «Tev gan tādas šķidras uzacis,» viņš paskatījās manī. «Piesien zobirstītes virs plakstiņiem, citādi smiltis birst acīs.» Un, pamājis man ar ķepu, pazuda alā. Tad izlīda atkal ārā: «Nu, ko tu nenāc?» Es piesēju zobirstītes sev virs acīm un līdu.

Pēc kādām pārīs stundām kurmis man teica: «Tu par lēnu lien. Mēs esam nolīduši tikai desmit metrus. Bet līdz Engures ezeram vēl desmit kilometru. Ej tu labāk pa zemes virsu, es līdīšu pa apakšu! Lai tu mani nepazaudētu, es ik pēc laiciņa celšu rakumu uz augšu un izbāzīšu galvu no zemes. Un, lai tu nesajauktu ar citiem kurmjiem, skaties: man ir viens dzintara zobs. Es izbāzīšu galvu no zemes un pasmiešos, tad tu zināsi, ka tas esmu es.» Un kurmis atplēta muti un nosmējās — kriks-kriks-kriks! — tā kā trīsreiz zīmuli pārlauž.

Kriks! Kriks! Kriks!

Un tā mēs devāmies atkal ceļā. Gājām ilgi. Trīs nedēļas. Es pa ceļam daudz sēdēju, kurmim pa zemes apakšu jau tik ātri neiet kā man pa virsu. Pa ceļam gadījās strautiņi un grāvji, es pārlecu pāri, bet viņš lien pa apakšu cauri.

Tā kā man bija daudz laika, es pa ceļam daudz sēdēju un lasīju. Izlasīju visu par kurmjiem un par dzintariem, un arī par Engures ezeru. Izrādās, pie Engures ezera tāpēc tik daudz dzintara, ka tur kādreiz viscaur bijusi jūra un dzintars skalojies jūras dibenā. Tad jūra atkāpusies un ezeru atstājusi kā lielu jomu.

Trešajā nedēļā gājām pa laukiem netālu no Engures ezera. Kur-

mja rakumā laiku pa laikam paspīdēja mazi dzintara gabaliņi ričurača kauliņa lielumā. Es prasīju kurmim: «Tu tos man dod?»

«Ko tad? Ak tos? Nē,» viņš smējās, «tie tāpat nejauši gadījušies. Tie jau nav nekādi dzintari, tādi maziņi. Te vispār ir daudz tādu mazu dzintariņu, pastaigā pa kartupeļu vagām vai rudenī pa rudzu zelmeni.»

Es pastaigāju pa kartupeļu vagām un tiešām salasīju pilnu kabatu dzintareļu. Es redzēju, kā puikas staigāja aiz arkla, kad tēvs ar. Kā strazdi aiz arkla lasa sliekas, tā viņi lasīja dzintariņus. Trešās nedēļas beigās ienācām ezera krastā lielā priežu silā, bez viena krūma, bez viena cera, tikai zaļas un gaiši pelēkas sūnas, kurās auga daudz sēņu. Kurmis pabāza galvu un nomirdzināja — kriks-kriks-kriks! — dzintara zobu. «Te. Šite. Lien līdzī!» Es nu atkal piesēju zobirstītes sev virs acīm un līdu līdzi.

Līdām, līdām, līdz ielīdām tādā kā istabā, kā zālē. Tur strādāja daudz kurmju. Visas sienas bija tīra dzintara, kurmji lauza to no sienām ārā, virpoja, slīpēja, vīlēja un urba. «Te visus dzintarus pataisa plikus, norauj tiem kamzolīšus un noslīpē vienādus. Pēc tam taisa mušu sitamajām pletnēm kātus, dzintara ziepju trauciņus un cigarešu iemutes,» pikti teica kurmis. Tur taisīja arī zābaksmēra bundžiņas no dzintara un pelnu traukus. Es teicu, ka tam visam nu gan dzintars nav radīts. Un kas to visu tā dara? Un kam tas viss vajadzīgs? «Muļķīgajiem,» teica kurmis. «Un muļķīgie taisa. Muļķīgie muļķīgajiem.»

Paši dzintara maitātāji kurmji arī bija izgreznojušies dzintarā, kur un kā vien varēdami. Spogulīšiem dzintara kātiņi, portfeliem dzintara rokturīši. Saules brillēm dzintara rāmji, un kurpēm dzintara papēži. Varēja redzēt, ka katrs grib parādīt, cik ļoti viņš mīl dzintaru. Cits bija pieskrūvējis sev dzintara ausis, viens ielicis mākslīgo dzintara aci un bolīja to uz visām pusēm, lai citi arī redz.

Te man nepatika. Man likās, ka te dzintaru iznieko. Tā kā tādu kartupeli: cep, ēd, mizo. Vāra dzintara ķilķēnus, cep dzintara pankūkas. Kaisa tā kā pūdercukuru uz tortēm. Es pateicu arī kurmim,

ka šie meistari man nepatīk. «Vai kāds no viņiem zina dzintara valodu?» es prasīju. Jo es skaidri dzirdēju, kā dzintari kļiedza, žēlojās un dūsmās lamāja muļķīgos kurmjus, bet tie ne saprata, ne dzirdēja. Viņi neprata dzintara valodu.

«Nē, šie nav gudri kurmji,» mans kurmis teica. «Šie nav. Bet iesim tālāk.» Līdām, līdām, priekšā atkal dzintara darbnīca.

«Te zina dzintara valodu,» teica kurmis. Es klausījos, kā katrs meistars ar dzintaru aprunājās, un tad tikai sāka to veidot. «Vai tu gribi labajā pusē to mirdzumiņu paturēt? Vai tu gribi, lai to grumbulīti tev slīpē nost?» Te ievēroja katru dzintara spīdumiņu un liekumiņu un visas īpatnības saglabāja. Teiksim, ja dzintariņam bija trīs kājas, tad trešo nerāva nost, lai tikai viņš būtu līdzīgs divkāju dzintariem, — tā ne. Ja bija četras ausis, tad divas nerāva nost, bet atstāja visas četras. Ja dzintars bija ar ūsām, tad atstāja to ar ūsām, dabisku, tādu, kāds viņš ir, un iznāca skaistas rotas lietas. Te katram dzintara gabaliņam pašam ļāva izvēlēties, kas viņam labāk piestāv. «Tev labi piestāvētu metāla apkaklīte.» — «Tev — koka rāmītis.» — «Tev — sudraba ķēdīte,» teica meistari. Pavisam parasts dzintars pagrieza savu īsto pusi, nostājās īstajā vietā, iemirdzējās gaismā, kādā neviens to nebija redzējis, un visi nu iesaucās: «Re, kur skaists dzintars!» Te sēdēja mākslinieki, katrā dzintarā meklēja skaistākās vietas un parādīja tās citiem.

«Bet tas vēl nav viss,» teica mans kurmis. «Te strādā arī tie, kas jau rotāja amatu apguvuši, bet grib veidot kaut ko vairāk. Viņi veido cilvēku īpašības. Redzi, tā, piemēram, ir Lielība, citi to sauc arī par Patmīlību.» Tur stāvēja no tukšiem salmiem taisīta lelle ar dzintaru nabā. «Un tā ar Nenovīdību. Vēl to sauc arī par Skaudību.» Zāles malā stāvēja dzintars ar dzintara spārniem, bet otrs dzintars tam pašlaik zāgēja nost vienu spārnu. Tā viņi tur stāvēja — divi sastinguši dzintari, — viens ar spārniem, otrs — skaudīgs un bez, un tam pirmajam zāgē. Tālāk kurmis mākslinieks vēl tikai veidoja dzintarā citu īpašību. Pļāpību. Dzintara gabals bija iebāzis mēli otram dzintara gabalam ausī, bet tas savu mēli iebāzis ausī

nākamajam, un nākamais — aiznākamajam, un tā tālāk un tālāk pa loku, kamēr pēdējais dzintars savu mēli iebāž ausī pirmajam un nu visi stāv riņķī, katram mēle otra ausī.

Dzintars mākslinieku rokās pasakaini mainījās. Dzintara gabali kusa un pārveidojās. Dzintara gabals pēkšņi pārvērtās dzintara gaismā, bet dzintara gaisma sabiezēja dzintara putekļos, un no dzintaraina putekļu mākonīša pēkšņi izveidojās dzintara cilvēks, kas pēc laiciņa atkal varēja pārvērsties apaļā dzintara gabalā vai pazust smaržīgos dzintara dūmos.

Kad gājām prom, kurmis man ļāva izvēlēties, ko es gribu paņemt līdzī no dzintara pasakas. Es paņēmu Mīlestību. Mīlestība ir tāds dīvains dzintars, ko nekā nevar aprakstīt, ne uzzīmēt, ne izstāstīt. Kad es to paņēmu, tas bija dzintara gabals, un man likās, ka tas dzied. Tā, kad es biju mazs, man pie gultiņas dziedāja māte. Līzdams jau mājup pa alu un apstājies atpūsties, es jutu, ka manī kāds skatās. Tas bija dzintara gabals. Viņš skatījās manī tā, ka man kļuva bezgala labi un es nejutu vairs nogurumu. Visu laiku vēl joprojām viņš manī tā skatās. Tā manī ir skatījušies tikai cilvēki, kas mani mīlējuši.

Es izlīdu no alas, un dzintars pēkšņi pazuda un iemirdzējās tālumā kā zvaigzne. Es pazinu tūliņ — tas ir mans dzintars. Starp tūkstošiem un miljoniem zvaigžņu es pazīstu savējo. Pārņācis mājā, es to noliku uz galda, un man nekad ar to nav garlaicīgi. Jaungada naktī tas deg kā brīnumsvēcīte, bet vakaros smaržo pēc priežu ziediem. Reizēm tas ar mani runā. Kad es piegurstu, viņš čukst tādus vārdus, no kuriem pāriet nogurums. Vēlu vakarā, kad visi aiziet gulēt noguruši, sāk runāt dzintars, un es varu iet tumsai un sienām cauri. Jo no visiem spēkiem vislielākais spēks ir Mīlestībai.

Reizēm mans dzintars manī skatās kā lūdzo. Viņš lūdz mani kaut ko izdarīt, un es to visu varu izdarīt, piemēram, zvaigzni izglābt, kas iekritusi jūrā, saķert degošu lielgabala lodi un turēt ciet, kamēr tā noslāpst. Es varu apturēt sītienam gaisā paceltu roku. Es

varu apturēt visus lamu vārdus, un tie sakalst uz lūpām un nobirst kā saulespuķu čaumalas.

To visu es varu izdarīt.

Reizēm mans dzintars uz galda sāk ātri elpot, kā uztraukumā, kā garā skrējienā. Tad es zinu, ka kaut kur jāsteidzas. Kaut kur lauž kokam zarus, kaut kur gāž putniņam ligzdiņas, kaut kur labai sirdij pāri dara. Es ņemu dzintaru kabatā, un mēs skrejam. Kad man kabatā elpo dzintars, es varu skriet simtiem kilometru tālu nepiekusis.

Un vēl viena burvestība ir manam dzintaram. Tas ļaunu cilvēku tuvumā nobāl. Kad es runāju ar cilvēku un redzu — dzintars nobāl, es kļūstu piesardzīgs, es saprotu: šis cilvēks nav labs, viņš tikai par tādu izliekas. Bet labu cilvēku tuvumā dzintars atdzīvojas, reizēm iemirdzas tā, ka man sirds noreibst un acīs sakāpj siltums. Tad cilvēki man saka: «Kādas tev siltas acis!» — «Tas no dzintara,» es saku. «Tas no dzintara.» Bet dzintars iemirdzas man rokās. «No cilvēkiem,» viņš saka. «Tas no šiem cilvēkiem.» Man ir labi un viegli dzīvot. Ar manu dzintaru man ir ļoti labi un ļoti viegli dzīvot.

Bet kurmi kopš tās reizes es vairs neesmu redzējis. Esmu redzējis visādus kurmjus, bet to smaidošo ar dzintara zobu, to vairs ne. Droši vien meklē tagad cilvēkus, kam vēl nav pašiem sava dzintara. Ja jūs satiekat, nebaidieties, lieniet līdzi, viņš jūs aizvedīs dzintara pasakā. Bet varbūt arī kādā citā pasakā. Vienalga — mēs vēl satiksimies, varbūt krāsu pasakā, varbūt smaržu pasakā, varbūt pasakās, kurās vējš čab lapās vai jūra krāc. Pasaku jau ir ļoti daudz, un tās nekad nebeidzas.

SATURS

Baltā pasaka	3
Dzeltenā pasaka	5
Brūnā pasaka	9
Zilā pasaka	13
Melnā pasaka	17
Sarkanā pasaka	21
Lillā pasaka	27
Zaļā pasaka	33
Pelēkā pasaka	39
Raibā pasaka	43
Dzintarainā pasaka	49

Имант Янович Зиедонис

ЦВЕТНЫЕ СКАЗКИ

Издательство «Лиезма» Рига 1973

На латышском языке

Художник Аяя Зиле

Imants Jāņa d. Ziedonis

KRĀSAINĀS PASAKAS

Redaktors I. Lasmanis. Māksl. redaktors H. Purviņš. Tehn. redaktore I. Klotiņa. Korektore I. Kopīne.

Nodota salikšanai 1972. g. 27. septembrī. Parakstīta iespiešanai 1973. g. 1. novembrī. Ofseta papīrs 120 g, formāts 70×84/16. 3,5 fiz. iespiedl.; 3,82 uzsk. iespiedl.; 3,76 izdevn. l. Melniens 60 000 eks. Maksā 75 kap. Izdevniecība «Liesma» Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr. 25546/B-116. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas Rīgas Paraugtipogrāfijā Vienības gatvē 11. Pasūt. Nr. 1317.

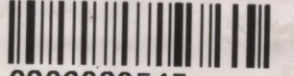
L2
Zi 084

Z $\frac{0-7-6-2}{M-801(11)-73}$ 334-73

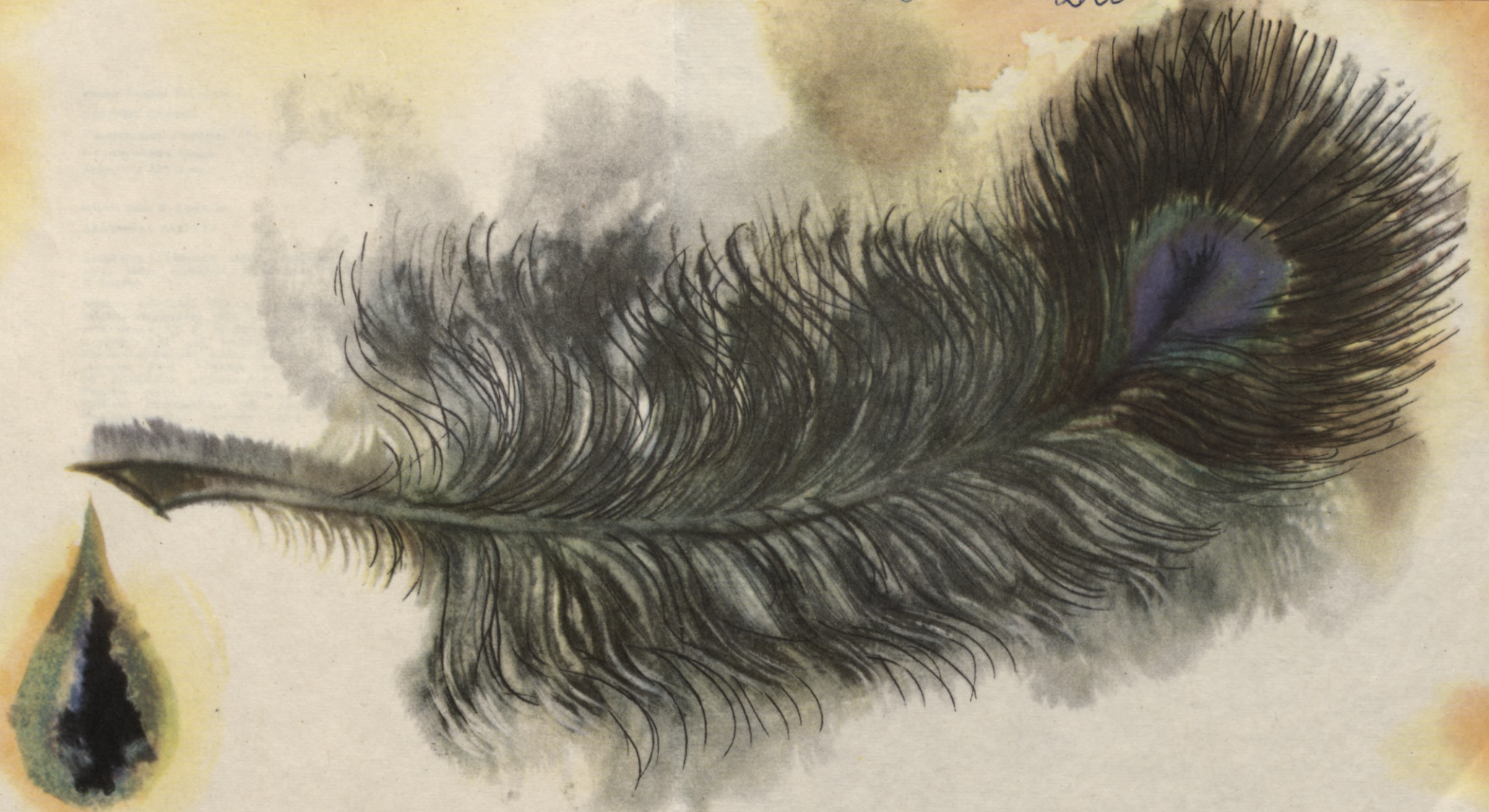

Vilnis Madzulis.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306030545

75 Kap.

